

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Veroniky Juříčkové, soudce zpravodaje Petra Šuránka a soudce Filipa Dienstbiera ve věci žalobce: **P. N.**, t. č. ve Věznici Bělušice, Bělušice 66, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, o námitce podjatosti vznesené žalobcem vůči soudcům Krajského soudu v Ostravě a o návrhu žalobce na delegaci vhodnou v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2024, č. j. MSP-332/2024-OSV-OSV/2, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 25 A 47/2024,

t a k t o :

I. Soudci Krajského soudu v Ostravě Mgr. Jiří Gottwald, JUDr. Daniel Spratek, Ph.D., a JUDr. Zora Šmolková **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 25 A 47/2024.

II. Návrh na přikázání věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 25 A 47/2024 jinému soudu **se zamítá**.

Odůvodnění:

[1] Žalobce v řízení vedeném u Krajského soudu v Ostravě (dále „krajský soud“) brojí proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí žalovaného (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byla podle § 16a odst. 6 písm. a) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění účinném do 30. 6. 2024 (dále jen „informační zákon“) zamítnuta stížnost žalobce a potvrzen postup krajského soudu při vyřizování žádosti o informace, v níž se žalobce v souvislosti se svou trestní věcí tázal na to: „*Jaká část rozvrhu práce SPR 3770/2015 a jeho novějších variant pro roky 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 a 2023, zabezpečuje, že ve věci trestní k řízení v prvním stupni napadlé na olomouckou pobočku na ní také zůstanou ve smyslu ustanovení § 42/1-D bod 2 zákona o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb. Pakliže se formulace tohoto zákonem vyžadovaného pravidla liší, pak prosím o citace i těch odlišných verzí i v nových rozvrzích práce.*“ Žalobce měl za to, že krajským soudem poskytnutá odpověď není pravdivá. Žalobu odeslanou dne 24. 4. 2024 původně Městskému soudu v Praze posledně zmíněný soud postoupil krajskému soudu usnesením ze dne 2. 5. 2024, č. j. 5 A 41/2024-15 (kasační stížnost žalobce proti tomuto usnesení byla odmítnuta

z důvodu, že nesměřuje proti důvodům, o něž se postoupení opírá, usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 8. 2024, č. j. 4 As 92/2024-12).

[2] Krajský soud předložil dne 1. 10. 2024 Nejvyššímu správnímu soudu spis vedený pod sp. zn. 25 A 47/2024 k rozhodnutí o žalobcově námitce podjatosti a o souběžném návrhu na přikázání jinému soudu z důvodu vhodnosti, jež jsou obsaženy v textu žaloby a následné kasační stížnosti. Současně předložil vyjádření všech soudců působících na krajském soudě (s výjimkou soudců olomoucké pobočky a samosoudců). Soudci Mgr. Jiří Gottwald, JUDr. Petr Hlušík, Ph.D., JUDr. Miroslava Honusová, JUDr. Monika Javorová, JUDr. Daniel Spratek, Ph.D., a JUDr. Zora Šmolková ve svém společném vyjádření ze dne 26. 9. 2024 k námitce podjatosti sdělili, že k věci samé ani k účastníkům nemají žádný vztah. Žalobce znají pouze z úřední činnosti a skutečnost, že v prvním stupni rozhodoval krajský soud, nepovažují za důvod k pochybnostem o jejich nepodjatosti.

[3] V textu žaloby žalobce namítal, že nelze připustit porušení zásady, že nikdo nesmí být soudcem ve své vlastní věci. Tvrdil též, že mu krajský soud opakovaně lže, což již sám jednou uznal v rozsudku ze dne 21. 12. 2021, č. j. 25 A 260/2020-67, a podruhé v rozsudku ze dne 29. 11. 2023, č. j. 25 A 69/2021-108, kde v tom ovšem nezákonný zásah nespatořoval. Předchozí pokus o projednání věci pod sp. zn. 25 A 120/2021 pak krajský soud maximálně „sabotoval“, takže mu věc Nejvyšší správní soud dvakrát vracel, až to napotřetí vzdal. Žalobce tedy má za to, že je na čase, aby věc projednal jiný krajský soud.

[4] V textu kasační stížnosti proti usnesení o postoupení věci krajskému soudu pak žalobce znovu namítl, že městský soud svým rozhodnutím porušil zásadu zákazu být soudcem ve vlastní věci. V této souvislosti odkázal na nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, a uvedl, že se jedná o esenciální princip, k němuž nestačí poukázat na jediné rozhodnutí krajského soudu, kterým vyhověl žalobci v jiné věci. Tato skutečnost totiž nijak nesvědčí o jeho „objektivitě“. Žalobce znovu poukázal na svou marnou snahu domoci se projednání žaloby ve věci sp. zn. 25 A 120/2021 týkající se dřívější obdobně formulované žádosti o informace, kde svými rozhodnutími krajský soud prokázal „zavilou neochotu tuto věc jakkoliv projednat“, s tím, že jde o důvod pro delegaci vhodnou podle § 7 odst. 6 a § 9 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Konstatoval též, že žaloba směřuje proti rozhodnutí předsedy krajského soudu, jehož jsou soudci zaměstnanci, a proto má žalobce za to, že všichni soudci jsou ve vztahu ekonomické závislosti, a tedy v posuzovaném případě podjatí, přičemž v této souvislosti odkázal na odbornou komentářovou literaturu a na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci *Pescador Valero proti Španělsku*, stížnost č. 62435/00. Dále odkázal i na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 10. 2019, č. j. Nad 162/2019-13, v němž byla řešena srovnatelná věc, kde se i z důvodu vyřizování žádostí o informace kanceláří předsedy soudu soudci krajského soudu označili za podjaté.

[5] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci *vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednáváné věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

pokračování

[6] Podle § 9 odst. 1 s. ř. s. *Nejvyšší správní soud přikáže věc jinému než místně příslušnému krajskému soudu, jestliže pro vyloučení soudců specializovaných senátů místně příslušného soudu nelze sestavit senát.*

[7] Podle § 9 odst. 2 s. ř. s. *Nejvyšší správní soud může věc přikázat jinému než místně příslušnému krajskému soudu, je-li to pro rychlost nebo hospodárnost řízení nebo z jiného důležitého důvodu vhodné.*

[8] Nestrannost soudce je především subjektivní psychologickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezájatosti soudce v konkrétním případě. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o nepodjatosti konkrétního soudce; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být. Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem o nepodjatosti soudce vedou. K vyloučení soudce může v zásadě dojít teprve tehdy, pokud je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003-16, a ze dne 22. 1. 2014, č. j. Nao 9/2014-31).

[9] Stěžejní otázkou pro posouzení daného návrhu je především to, zda je nutné v případě, kdy soudci správního úseku krajského soudu mají přezkoumávat rozhodnutí vlastního soudu, věc delegovat jinému správnímu soudu z důvodu tzv. systémové podjatosti postupem podle § 9 odst. 1 s. ř. s. K této otázce se již vyjádřil rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, který ve svém usnesení ze dne 26. 3. 2020, pod č. j. Nad 8/2019-65, č. 4062/2020 Sb. NSS, uvedl, že: „(...) *k vyslovení vyloučení všech soudců daného soudu nestačí, že žalovaným správním orgánem je předseda (případně místopředseda) krajského soudu, respektive ve věci rozhodoval jako správní orgán předseda soudu (...).* Je třeba, aby k této skutečnosti přistoupily další okolnosti, které odůvodňují pochybnosti o nepodjatosti všech soudců správního soudu, typicky na základě samotné povahy projednávané věci.“ Rozšířený senát také nastínil, o jaké další okolnosti, které by odůvodnily pochybnosti o nepodjatosti soudců, se může typově jednat. Může jít například o skutečnost, že projednávaná věc bude mít objektivně významný dopad na soud jako celek (platební výměr na odvod za porušení rozpočtové kázně vůči soudu, zákonnost jmenování předsedy soudu, stavební povolení na přístavbu, která zlepší podmínky práce soudců, apod.). Eventuálně může jít o situaci, která vyvolá nebezpečí subjektivního vztahu všech soudců k věci, kde z vnějšího pohledu hrozí reálné nebezpečí, že u rozhodujících soudců převáží loajalita k jejich soudu či funkcionáři, a tím se „pokříví“ jejich nestrannost (např. případy, kdy soudní funkcionář nevystupoval ve správním řízení jako správní orgán, ale naopak jde o jeho osobní záležitost, typicky žádost o stavební povolení podaná soudním funkcionářem, soudní funkcionář byl účastníkem stavebního řízení jako tzv. „soused“, posléze podal proti rozhodnutí správního orgánu žalobu nebo v řízení o žalobě vystupuje jako osoba zúčastněná na řízení, přestupek soudního

funkcionáře jako fyzické osoby apod.). V naprosté většině běžných věcí nelze žádné takovéto atypické okolnosti dovodit. Stejně tak nebude možno takové okolnosti dovodit ani v jiných obvyklých situacích, kde sice soud či jeho funkcionář v určité pozici v soudním řízení vystupuje (či vystupoval v řízení správním), jde ovšem o věc bez zásadního významu pro soud jako celek nebo pro jeho soudce a nejedná se ani o významnější osobní záležitost soudního funkcionáře.

[10] Citované závěry rozšířeného senátu vedly ke změně dosavadní judikatury a odklonu od ní. Z toho důvodu již nejsou relevantní východiska, z nichž vycházelo vyjádření soudců krajského soudu o podjatosti ve věci sp. zn. Nad 162/2019, jež se žalobce dovolává, nehledě na to, že v daném případě k věci ještě přistupovala skutečnost, že žalobcem (žadatelem o informace) byl jejich bývalý asistent. Po rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyšší správní soud v dané věci dospěl k závěru, že ani v takovém případě nebyly dány důvody pro vyloučení soudců krajského soudu z projednání a rozhodnutí věci a k jejímu přikázání jinému soudu z důvodu tzv. systémové podjatosti (usnesení ze dne 20. 4. 2020, č. j. Nad 162/2019-20).

[11] Jak bylo již výše uvedeno, ve věci nyní projednávané krajským soudem žaloba směřuje proti způsobu vyřízení žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Důvodem pro podání námitky podjatosti byla skutečnost, 1) že soudci krajského soudu se v souvislosti s předchozí žádostí o informace vyhýbali meritornímu posouzení analogické žaloby a 2) že soudci krajského soudu nebudou schopni o věci objektivně rozhodnout, neboť jsou v pozici (ekonomicky závislých) zaměstnanců povinného subjektu, jehož postup má být na základě podané žaloby přezkoumáván. Z totožných důvodů, jež ve své podstatě ovšem mají odpovídat situaci tzv. systematické podjatosti, na niž dopadá institut tzv. delegace nutné dle § 9 odst. 1 s. ř. s., je podáván i návrh na přikázání věci jinému soudu z důvodu vhodnosti podle § 9 odst. 2 s. ř. s.

[12] Podle citovaných závěrů rozšířeného senátu však sama skutečnost, že žaloba směřuje proti soudu samotnému, nemůže být důvodem pro vyloučení soudců specializovaného úseku správního soudnictví z projednávání žaloby a rozhodnutí o ní. Nejvyšší správní soud dodává, že z předloženého spisu nejsou zřejmé ani jiné okolnosti, o kterých v citovaném usnesení hovoří rozšířený senát a které by odůvodnily pochybnosti o nepodjatosti soudců správního úseku krajského soudu. Posouzení žalobcovy žádosti o informace není otázkou, která by objektivně mohla mít významný dopad na soud jako celek (ostatně rozvrhy práce jsou veřejně dostupné komukoliv, takže v dané věci nepřichází do úvahy jakékoliv skrývání informací), a nejedná se ani o osobní záležitost soudního funkcionáře (předsedy soudu). Z návrhu žalobce, stejně jako z vyjádření soudců krajského soudu nejsou v této souvislosti zřejmé ani jakékoliv jiné okolnosti, které by nasvědčovaly pochybnosti o nepodjatosti soudců daného úseku krajského soudu.

[13] Je třeba též zdůraznit, že o samotných žádostech o poskytnutí informace soudci správního úseku nerozhodují, jejich úkolem je až případný soudní přezkum vyřízení takových žádostí a souvisejících opravných prostředků příslušnými správními orgány. Příslušnost ke krajskému soudu, jenž je v dané věci povinným subjektem, přitom soudcům správního úseku v praxi nebrání v tom, aby (nikoliv ojediněle) shledali nezákonnost postupu krajského soudu jakožto správního orgánu prvního stupně a důvodným žalobám vyhověli

pokračování

(srov. např. rozsudky krajského soudu ze dne 21. 12. 2021, č. j. 25 A 260/2021-67, či ze dne 20. 1. 2022, č. j. 25 A 228/2021-25). V tomto případě nadto krajský soud ani není žalovaným, jelikož je jím Ministerstvo spravedlnosti jakožto odvolací orgán.

[14] Důvodem podjatosti přitom nemůže být s ohledem na výslovné znění § 8 odst. 1 věty třetí s. ř. s. ani rozhodování soudců v jiných věcech. Nejvyšší správní soud trvá na tom, co již žalobci sdělil k obdobným námitkám v bodech 28 až 30 rozsudku ze dne 13. 1. 2023, č. j. 5 As 326/2021-19. Nesouhlas s tím, jak krajský soud posuzoval žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a odstranění vad dříve podané žaloby, měl žalobce možnost uplatnit podáním kasační stížnosti, což také ostatně učinil. Nejvyšší správní soud tam, kde byly splněny podmínky řízení, kasační stížnosti projednal a v případě jejich důvodnosti rozhodnutí krajského soudu jako nezákonná zrušil. Důvodem podjatosti ovšem chybné právní posouzení, jež se krajský soud ve věci sp. zn. 25 A 120/2021 dopustil, být nemůže. Ostatně lze podotknout, že krajský soud ve zmiňované věci vždy závazný právní názor Nejvyššího správního soudu respektoval.

[15] Žalobcem uváděné okolnosti nejsou nejen důvodem podjatosti konkrétních soudců správního úseku krajského soudu, určených rozvrhem práce k projednání a rozhodnutí věci vedené u krajského soudu pod sp. zn. 25 A 47/2024, ale ani dostatečným důvodem pro přikázání věci jinému soudu (patrně Městskému soudu v Praze, jemuž žalobce cíleně svou žalobu původně adresoval). V usnesení ze dne 22. 4. 2004, č. j. Nad 138/2003-26, č. 305/2004 Sb. NSS, rozšířený senát vysvětlil, že delegace vhodná je výjimkou ze zásady trvání místní příslušnosti a z ústavní zásady zákonného soudu a soudce, a proto k ní lze přistoupit pouze v ojedinělých případech. Obdobný názor na věc opakovaně zaujal i Ústavní soud, který například v nálezu ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 938/10, uvedl, že zásada zákonného soudce představuje jednu ze základních záruk nezávislého a nestranného soudního rozhodování v právním státě a podmínku řádného výkonu veřejné moci, která byla soudům ústavně svěřena. Předpokladem delegace vhodné je (typicky) existence okolností, jež umožňují hospodárnější a rychlejší projednání věci, či po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější projednání věci jiným než podle zákona příslušným soudem. Zároveň Ústavní soud zdůraznil, že obecná místní příslušnost soudu, který má věc projednat, je zásadou základní a případná delegace příslušnosti jinému soudu je výjimkou z této zásady, kterou je třeba vykládat restriktivně.

[16] Tzv. delegace vhodná tedy představuje výjimku ze zásady zákonného soudce, kterou je potřeba vykládat restriktivně a přitom vážit všechny rozhodné okolnosti konkrétního případu. *„Důvody, pro které lze rozhodnout o přikázání věci jinému, než místně příslušnému soudu, musí být objektivní (nesmí být založeny na subjektivním přesvědčení účastníků řízení) a závažné, přičemž musí být v návrhu nejenom tvrzeny, ale rovněž i přesvědčivě doloženy. Nejvyšší správní soud pak při posuzování vhodnosti delegace hodnotí všechna hlediska případu ve vzájemných souvislostech.“* (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. Nad 9/2010-111).

[17] Žalobce ve svých podáních neuvádí ani neprokazuje žádné relevantní důvody, jež by objektivně byly způsobilé podložit závěr, že jiný soud by danou žalobu projednal rychleji a hospodárněji. Ve skutečnosti totiž uplatňuje pouze důvody, v nichž subjektivně (avšak nedůvodně) spatřuje podjatost soudců správního úseku krajského soudu. Žádný

z uvedených důvodů ovšem nezpochybňuje, že projednání žaloby před zákonným soudem představuje nejhospodárnější řešení, neboť tento soud má nejsnazší přístup ke správnímu spisu i nejlepší povědomí o obsahu rozvrhu práce, k němuž se žalobcův dotaz vztahoval, a jeho aplikaci.

[18] Nejvyšší správní soud proto vyhodnotil jak uplatněnou námitku podjatosti, tak návrh na přikázání věci jinému soudu nedůvodnými. Vyslovil proto, že ti soudci správního úseku, kterým podle rozvrhu práce přísluší o žalobě rozhodnout (podjatostí jiných soudců není třeba se zabývat – viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2006, č. j. Nao 32/2005-34), nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 25 A 47/2024 a že se návrh na přikázání této věci jinému soudu zamítá.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. listopadu 2024

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu